

פ' פרה

דעם קרבן פסח, ווייל א ציבור' ברענגט דעם קרבן פסח (אויך) בטומאה — היינט פארוואס דארפן אלע אידן (וואס נמשכין נאכ'ן רוב, ניט נאכ'ן מיעוט) מקדים זיין (קריאת פ') „פרה“ פאר „החודש“ מצד דעם וואס „היא טהרתן של כל ישראל“, און ניט החודש פריער פאר פרה (ווי עס דארף זיין „בדיו“)?

מוז מען זאגן (בפנימיות העינים), אז דאס וואס פרה איז „טהרתן של כל ישראל“ מיינט ניט נאר די טהרה כפשוטה (פון טומאת מת בפשטות), נאר אזא טהרה וואס „כל ישראל“ דארפן אָנ־קומען צו איר, אין וואס פאר א מצב זיי זאלן נאר זיין, און דאס דוקא גרייט זיי צו צום ענין פון „החודש“ (ופסח).

ב. וועט מען דאס פארשטיין בהק־דים, אז מען געפינט א חידוש אין דער מצוה פון פרה אדומה:

דער רמב"ם זאגט אין ספר המצות,¹ אז די מצוה פון פרה אדומה איז — „לעשות פרה אדומה כדי שהי' אפרה מזומן למי“² שיצטרך אליו לטהרת

(4) פסחים טו, סעי' ואלך. שם עט, א ואלך. רמב"ם הל' קרבן פסח רפ"ו.

(5) אפי' שגם אז צריך להשתדל שיעשו בטהרה (כמו בגדודי שפרה נקראת קודם ר"ח שדי זמן לטהרה) ובפרט למי' שטומאה הודחה בצבור (פסחים עז, א. יומא ו, ב. וש"נ).

(6) בס' הפרדס שם מקשר זה דפרה קודמת מפני שהיא טהרתן של ישראל עם הא דחייב אדם לטהר את עצמו ברגל (ר"ה טז, ב) — אבל בפשטות, הענין דטהרתן של ישראל דפ' פרה הוא (לא ענין הטהרה (ברגל) בכלל, כ"א) רק טהרה מטומאת מת (וגם): החיוב לטהר עצמו ברגל אינו שייך לפסח דוקא. וראה לקמן בפנים סעיף ב' ובהערה 12. וראה לקו"ש חל"ע ע' 207 ואלך.

(7) מ"ע קיג.

(8) בתרגום העליר וקאפח שייניים בלשון (ולא

א. עס שטייט אין ירושלמי: „בדיו הוא שתקדים החודש לפרה, שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה, ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל“. דאס הייסט, אז פריער לייענט מען פרשת פרה „להזהיר את ישראל לטהר, שיעשו פסחיהן בטהרה“, און דערנאך — פרשת החודש, „ששם פרשת הפסח“².

פון לשון הירושלמי „שהיא טהרתן של כלי ישראל“ איז מוכח, אז די טהרה פון פרה אדומה איז נוגע צו אלע אידן. אזוי איז אויך מובן פון דעם תוכן הענין דארט, אז מ'האט מתקן געווען אז מ'זאל לייענען פ' פרה — וואס די תקנת הקריאה איז פאר אלע אידן — פריער פון פ' החודש (כאטש אז „בדיו“ הוא שתקדים החודש לפרה), מצד דעם טעם „שהיא (פרה) טהרתן של כל ישראל“.

וצריך ביאור נוסף והמתקת הענין: אז מען דארף זיך מטהר זיין פון טומאת מת איידער מ'ברענגט דעם קרבן פסח, איז נוגע נאר צו די וואס זיינען טמאי מת, אבער ניט צו „כל ישראל“, ואדרבה — ווען רוב אידן זיינען טמאי מתים, דארף מען ניט אנקומען צו פרה (וטהרתן של ישראל) אז זיי זאלן קענען ברענגען

(1) מגילה פ"ג ה"ה. הובא בריף ורש"י למגילה כט, א. ועוד.

(2) פרש"י מגילה שם ד"ה פרה אדומה וד"ה בריבועית. וראה ס' הפרדס לרש"י „סדר פרשיות“.

(3) בריף ורש"י שם (וכן בקה"ע ופני משה לירושלמי שם) ועוד — ליתא תיבת „כל“, אבל בדפוסי ירושלמי לפנינו הוא כנפנים — והעיקר: השאלה שבפנים היא בחוכן הענין, ולא דוקא בדיוק הל' „כל“, כדלקמן.

אנדערע — לדוגמא דעם וואס האט נישט קיין קרקע בא"י (אדער דער וואס גע- פינט זיך אין חו"ל) וואס ער איז פטור פון עלי' לרגל (און פון קרבן פסח)¹³, איז ער אויך נישט מחוייב „לטהר את עצמו ברגל“.

קומט אויס, אז דאס וואס אפר הפרה דארף זיין „מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת“ איז עס (נישט דוקא פאר איינעם וואס די טהרה מטומאתו איז ביי אים א חיוב, נאר אויך) פאר אזא וואס זיין טהרה איז תלוי ברצונו, און ווען ער ווערט נתערער ברצון לטהר עצמו¹⁴ — מוז (אויך) פאר אים זיין מזומן דער אפר הפרה, אז ער זאל זיך קענען מטהר זיין גלייך ווען ער וויל.

ג. דער ענין איז אויך מודגש אין לשון הרס"ג (אין זיין ספר המצות¹⁵), וואו ער שרייבט, אז די מצוה פון פרה אדומה איז — „ופרה למשמרת בתדר“, אז דער אפר הפרה דארף זיין גרייט בתדר (— שטענדיק).

עס זיינען דא אחרונים¹⁶ וואס ווילן מדייק זיין פון לשון הרס"ג „ופרה למש- מרת בתדר“, אז ער מיינט דערמיט (נישט דעם חלק האפר ש'היו ישראל מזין הימנו¹⁷, נאר) דעם חלק האפר וואס „נותן בחיל¹⁸“. ווייל דוקא אויף דעם

טומאת מת¹⁹, אז די תכלית המצוה בא- שטייט נישט (נאר) אין נוצן דעם אפר בשעת הצורך — ווען א איד ווערט טמא מת און דארף האבן די טהרה באפרה — נאר דער אפר הפרה דארף זיין מלכתחילה גרייט פאר יעדן וואס וועט עס דארפן, אז צו יעדער צייט וואס א איד וועט זיך נויטיקן אין דער טהרה זאל ער באלד קענען זיך מטהר זיין מיטן אפר הפרה.

און דער רמב"ם ברענגט דערויף דעם פסוק „והיתה לעדת בני ישראל למש- מרת²⁰“, וואס דער פירוש הפשוט איז, אז דער אפר הפרה דארף זיין גרייט, משומר, פאר יעדן פון „עדת בני ישראל“, כל ישראל — אפשר וועט ער דארפן אנקומען צו דער טהרה באפר הפרה.

דער חידוש אין דעם איז נאך מער: אויף א טמא מת איז נישט קיין חיוב (דאורייתא) ער זאל זיך מטהר זיין; אפילו קודם הרגל, ווען ס'איז דא דער חיוב „לטהר את עצמו ברגל²¹“, איז (נוסף לזה אז אין דעם איז דא א שקיט²² צי דאס איז דאורייתא אדער דרבנן, איז) דאס חל נאר אויף דעם וואס איז מחוייב בעלי' לרגל; לאפוקי

בתוכן הכללי. ובחינוך מצוה שצו (שידוע שבכ"מ העתיק לשון הרמב"ם): לשרוף פרה אדומה להיות אפרה מוכן למי שיצטרך אליו ומטהרה מטומאת מת. ובמנין המצות בריש ספר היד: לעשות פרה אדומה להיות אפרה מוכן, וראה רמב"ם ספר המדע (ירושלים תשכ"ד) שם בשינויי נוסחאות.

(9) חוקת יט, ט.

(10) כ"ה בתרגום העליר וקאפח (שהועתקה גם תיבת „למשמרת“). וכ"ה בחינוך שם. וראה ס' המדע הניל בש"נ (שם).

(11) ר"ה שם. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פט"ז ה"י.

(12) ראה משנה למלך לרמב"ם שם (ושם שקיט בעיקר בנוגע להאזהרה דמגע נבילה כו' קודם הרגל אם הוא איסור תורה או דרבנן). וראה שדי' כללים מ' ח"ת כלל מז' ושי"נ.

(13) ראה פסחים ה, ב. תוד"ה מאל"י — שם ג, ב. שדי' שם. וראה בכ"ז הרי"ם פערלא לטהמ"צ רס"ג פרשה מה (קצא, ב).

(14) שהרי אין הכוונה ב"למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת", שצריך ומחוייב בטהרתו, כ"א שצריך להאפר (אליו) בשביל טהרתו. וכדמוכח ג"כ מהגריסא (ראה תרגום העליר וקאפח). למה שיצטרך.

(15) שם.

(16) הרי"ם פערלא שם (קצ, ד).

(17) לשון התוספתא — פרה ספ"ג. רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג (וראה תרי"ט פרה ספ"ג).

(18) פרה שם. רמב"ם שם.

נוסף אויף דעם, אז לפי הנ"ל זיינען די ווערטער „ופרה למשמרת בתדרי בלויז א סימן צו וויסן מיט וועלכן חלק האפר איז מצותו מוכרחת — אבער זיי זאגן ניט ארויס דעם תוכן המצוה,

וואָרום די מצוה (אפילו אין דעם חלק) איז (ניט דאָס וואָס דער אפר איז „למש- מרת בחדר“, נאָר) אין דער הזי על הכה"ג [און וואָס איז נאָר לעתים רחוקות: עטלעכע מאל פאַר יום כיפור — אחת בשנה], און ווען מ'מאַכט אַ נייע פרה אדומה, וואָס מימות משה רבינו איז דאָס געווען בלויז אַכט מאל²²],

עס איז דאָך אַ מ"ע אויף כלל הכהנים צו טאָן די עבודה בבית המקדש בכל יום ויום, און ווען דער יחיד טוט עס איז ער מקיים די מ"ע, וכהנים זריזין הו"ו און היו רציני²³ צו דער עבודה ביו צו מסנ"פ, ובמילא איז די טהרה פון פרה אדומה אַן ענין הכרחי באַ זיי — היינט פאַרוואָס זאָל עיקר המצוה פון פרה אדומה זיין אין דעם חלק האפר הניתן בחיל פון וועלכן מאַיז מזה (בלויז) אויף דעם כהן גדול?

ד. דערפאַר איז מסתבר לומר, אז אדרבה — כוונת הרס"ג מיט „ופרה למשמרת בתדר“ איז כדברי הרמב"ם הנ"ל, אז עיקר מצות הפרה איז, אז דער אפר הפרה זאָל שטענדיק זיין גרייט „למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת“ — „למשמרת בתדר“²⁵.

ס'איז קיין קשיא ניט פון דעם וואָס הרס"ג נוצט דעם לשון „למשמרת“

חלק האפר (וואָס „נותן בחיל“) שטייט דער לשון „והיתה לעדת בניי למש- מרת“ (ווי לשון הרס"ג „ופרה למש- מרת“) — ווי חז"ל²⁴ לערנען אַפּ פון דעם, אז מען דאַרף באַהאַלטן אַ טייל פון דעם אפר פון יעדער פרה „למשמרת“ אין „חיל“.

— וואָס לפי קומט אויס, אז מצות פרה אדומה בכללותה איז (לפי דעת הרס"ג) אין דעם חלק האפר — דלכאורה, ווי קען מען זאָגן, אז דער עיקר ותכלית המצוה איז (ניט אין דעם חלק האפר וואָס מ'נוצט לטהרת טמאי מתים, נאָר) אין דעם חלק האפר וואָס בלייבט באַהאַלטן „למשמרת“ — זיינען זיי מסביר²⁶, לויט, ווי ס'איז משמע בכמה מקומות, אז מען פלעגט נעמען פון דעם אפר וואָס איז געלעגן בחיל אויף צו מזה זיין אויף דעם כהן גדול פאַר יום הכיפורים [ועד"ז — ווען דער כהן גדול האָט שורף געווען אַ נייע פרה אדומה²⁷];

און דאָס איז עיקר מצותה (פון פרה אדומה) — ווייל ביי ישראלים און אפילו כהנים הדייטשים איז ניטאָ קיין חיוב אז זיי (אַלס אַ יחיד) מוזן זיך מטהר זיין. דוקא אַ כהן גדול, וואָס נאָר ער קען טאָן די עבודה פון יום הכיפורים, איז ער מחוייב בהזאת האפר (פאַר יוה"כ) כדי ער זאָל קענען טאָן די עבודה; קומט אויס, אז הכרח מצותה פון אפר הפרה איז בחלק האפר וואָס איז ניתן בחיל — „למשמרת“.

אָבער דער פירוש אין דברי הרס"ג איז — צע"ג. וואָרום

(22) פרה פ"ג מ"ה. רמב"ם הל' פרה אדומה שם.

(23) שבת כ, א. וש"נ.

(24) תמיד כח, א. משנה יומא רפ"ב (ושם כג, א.).

(25) ועפ"י יומתק זה שאין הרס"ג כותב „למשמרת בחיל“.

(19) תוספתא ורמב"ם שם. פרשיי חוקת יט, ט.

(20) הרי"ף פערלא שם (קצא, א ואילך), וש"נ.

(21) להדיעה שצ"ל בכה"ג דוקא (ראה הרי"ף פערלא שם, וש"נ).

און אזוי אויך (ו"ל אז, אדרבא — על אחת כו"כ) בנוגע תורה ומצות, אז די פרטים פון יעדער מצוה בגשמיות זיינען אויסגעשטעלט לויט דעם תוכן המצוה ווי די מצוה איז ברוחניות.

ועד"ז בעניננו: דאס וואס מצות פרה אדומה איז באופן זה, אז עס מוז זיין „אפרה מזומן למי שיצטרך אליו“, נעמט זיך עס דערפון, וואס די מצוה פון פרה אדומה בעבודה רוחנית איז אן ענין וואס פאָדערט זיך שטענדיק — עס דארף זיין „מזומן“ לכל אחד ואחד בעבודתו ית'.

דער ביאור אין דעם:

פרה אדומה איז ענינה — תשובה²⁸. טומאת מת ברוחניות מיינט²⁹, דאס וואס דורך עוונות ווערט „עוונותיכם היו מבדילים גו"³⁰, און אז ס'איז ניטא דער „ואתם הדבקים בה"א" איז אויך ניטא, ר"ל, דער „חיים גו"³¹, און פרה אדומה, דער ענין פון תשובה, איז מטהר דעם אידן און בינדט אים צוריק צו לשרשו ומקורו באלקים חיים.

[וכמאמר חז"ל³², „תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל“ — פרה איז מטהר טומאת מת (תוצאת ענין העוונות) — וואס (יעדערער פון זיי) נעמט זיך פון חטא העגל, וואס איז דער ראש ושרש לכל החטאים³³ (נאך מ"ת)].

(וואס לפי דרשת חז"ל ווערט דערמיט געמיינט דער חלק האפר הניתן בחיל, כנ"ל) — ווייל זיין כוונה אין דעם לשון איז (ניט ע"פ דרשת חז"ל הנ"ל, נאר) לפי פשוטו של מקרא, אז „והיתה לעדת בני למשמרת" מיינט (אויך, אדער גאר בעיקר) דעם כללות האפר³⁴ וואס מען דארף האלטן גרייט „למי שיצטרך אליו“,

ובפרט אז „שיצטרך" איז דאך אויך כולל דעם כה"ג בזמנים הנ"ל;

און ווי ס'איז מוכח פון דעם, וואס אויך דער רמב"ם ברענגט א ראי' אויף דעם ענין — אז די מצוה פון פרה אדומה איז „שיהי' אפרה מזומן" — פון דעם פסוק „והיתה לעדת בני למשמרת",

ווייל אויך דער חלק האפר וואס „ישראל מזין הימנו" איז נכלל אין „והיתה גו' למשמרת" — „מזומן למי שיצטרך אליו".

מען דארף אָבער פארשטיין: פאר- וואס איז טאקע דער ענין פון אפר הפרה אזוי בנוגע, ביז אן מען איז מדגיש, אז עס איז ניט גענוג מען זאל האבן דעם אפר בשעת הצורך, נאר ער דארף זיין „למש" מרת בתדר" — שטענדיק גרייט — „למי שיצטרך אליו"?

ה. יעדער זאך אין גשמיות, ווערט נמשך ונשתלשל פון ענינו ברוחניות²⁷.

(28) אוה"ת חוקת ריש ע' תשסב. תשעד. תשפז. ס"ע תשצז ואילך. ד"ה וידבר גו' זאת חוקת (הא') תרכ"ט. ועוד. וראה לקו"ת חוקת סא, ריש ע"ד.

(29) ראה אוה"ת שם ע' תשפא. לקו"ת שם ג"ד.

(30) „שע"י נט, ב.

(31) ואתחנן ד, ד. אדר"נ ספלי"ד.

(32) תנחומא חוקת ח בסופו. פרש"י שם יט, כב. וראה ע"ז כ, ב; פרה דחטאת קריי' רחמנא. וראה אגה"ק ס"י כח.

(33) ראה תשא לב, לד ובפרש"י שם. וראה זהר (ח"א נב, ב. ח"ב קצג, ב) דע"י חטא העגל חזרה וזהמתן.

(26) אף שגם רש"י בפירושו עה"פ כתב „וזה שבחיל נתון למשמרת מגוה"כ והיתה... למשמרת" — י"ל שאינו שולל בזה ש; למשמרת" קאי גם על כללות האפר. וראה רא"ם שם. ואכ"מ. (27) וי"ל שזהו פנימיות תוכן מחז"ל (כ"ר בתהלת. זח"ב קסא, א"ב) אסתכל באורייתא וברא עלמא. ואדרבא — ידוע משי"כ השל"ה (ראה בהקדמה סוף בית אחרון יד, א) שהתורה מדברת בעליונים ומרמזת בתחתונים.

חטא ופגם ועבר את הדרך; נאָר ער דאַרף אַנקומען צו פרה הנעשית בחוק. אָבער ווען אַ איד פירט זיך אין אַן אופן פון „עשה האלקים את האדם ישר“⁴⁰ — בדרך הישר, עבודת הצדיקים — וואָס פאַר אַ שייכות האָט ער צו פרה אדומה?

אמת טאַקע, אַז אויך ער דאַרף אַנ-קומען צו תשובה, ווי דער אַלטער רבי איז מבאר בכמה מקומות⁴¹, אַז תשובה איז ניט דוקא אויף עבירות און אַז אפילו אַ צדיק דאַרף טאָן תשובה — דאָס איז אָבער (ניט קיין תשובה אויף חטאים כו') נאָר עבודת התשובה פון „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה“⁴² — זיך אומ-קערן לשרשו ומקורו ביו „אל האלקים אשר נתנה“. אָבער וואָס פאַר אַ שייכות האָט ער צו דער תשובה פון פרה אדומה, „מחוץ לשלש מחנות“ — ער געפינט זיך דאָך אין „פנים“!

זאָגט מען דערויף, אַז די מצוה פון פרה אדומה איז — „שיהי אפרה מומן למי שיצטרך אליו“, עס דאַרף ליגן „למשמרת בתדר“. מען דאַרף אַלעמאַל האָבן ביי זיך אויך די תנועת התשובה פון פרה אדומה — „למשמרת בתדר“ — ווייל (בפשוטו של ענין), „אל“⁴³ תאמין בעצמך⁴⁴ מען קען קיינמאַל ניט זיין זיכער מיט זיך.

ובפרט לויט דעם כלל, אַז „אין“ צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא“, עכ"פ „חטא“ מלשון חסרון — עס פעלט, ער האָט ניט געטאָן זיין עבודה כדבעי

וואָס דאָס איז דער ביאור אויף דעם וואָס אין פרה אדומה געפינט מען צוויי קצוות/דיקע ענינים: פון איין זייט איז כל עשייתה בחוק דוקא, חוץ לשלש מחנות⁴⁵, ניט ווי קרבנות וואָס זייער מקום מוּז זיין דוקא אין „פנים“, ולאידך, דאַרף די הזאה זיין דוקא „גוכח פני אהל מועד“⁴⁶, „מתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם“⁴⁷ — וואָרום אין תשובה זיינען צוויי קצוות עדיז:

דער אויפטו פון תשובה איז צו מכפר און מברר זיין דעם „חוק“ (דאָס וואָס איז חוץ לכל המחנות — לקדושה), זי איז מכפר ומטהר (אויך) זדונות, וואָס זיינען פון ג' קליפות הטמאות לגמרי (ניט ווי סתם קרבנות וואָס זיינען מכפֿן בלויז אויף שגגות)⁴⁸; און דער כח צו קענען מכפר זיין אויף זדונות (חוץ לכל המחנות) נעמט זיך פון אַ מקום עליון („פנים“) ביותר⁴⁹ —

דוקא הקב"ה (שלמעלה מתורה) זאָגט דעם ענטפער ועצה וציווי „יעשה תשובה ויתכפר לו“⁵⁰ (משא"כ תורה מצ"ע ומדרגתה איז די עצה „יביא אשם“ וואָס איז מכפר אויף שגגות⁵¹).

ו. קען מען מיינען, אַז דער ענין איז תשובה איז דוקא פאַר איינעם וואָס כבר

(34) חוקת יט, ג ובפרש"י (מיומא סח, א).

(35) חוקת שם, ד ובפרש"י (מספרי עה"פ).

(36) ראה אגה"ק שם. דרך מצותיד קיא, איב (וראה ציונים והערות שם).

(37) ראה דרמ"צ שם: ענינה כמו הקרבנות הנעשים בפנים ואדרבה נעלית מהם ביותר. וראה לקרית חוקת נט, ד ואילך.

(38) יליש תהלים מזמור כה (רמז תשב). וראה ירושלמי מכות פ"ב ה"ז.

(39) ובאשם גזילות כו' — הקרבן צ"ל עם (ובהקדמת שב מידעו — שבועות כו, ב, ושי"ג) התשובה. התשובה עושה ממזיד שוגג ואז מכפר הקרבן (אוה"ת י"ב ס"ע אתקנו ואילך. דרמ"צ וציונים והערות הנ"ל. וראה לקרית ח"ד ע' 1152 בהערה. ח"ג ע' 76 ואילך. ועוד).

(40) קהלת ז, כט.

(41) לקרית ר"ה ס, ד ואילך. ש"ש סו, ג. ר"פ האזינו. ועוד.

(42) קהלת יב, ז.

(43) אבות פ"ב מ"ד.

(44) קהלת ז, ב.

(45) לקרית טטות פב, א. ד"ה ע"כ יאמרו תרצ"א

(בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"א. ובכ"מ.

„עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה“ —

און וויבאלד אז ער זעט אז מען גע-
פינט זיך נאך אין גלות, ובפרט אין דעם
גלות חשך כפול ומכופל בעקבתא
דמשיחא (א „חזק“ שאין חוצה הימנו),
ועדיין לא נושענו — און עס קען דאך
זיין אז דאס איז תלוי אין זיין עבודה,
כנ"ל⁵³, און כל זמן עס קומט ניט די
גאולה איז ר"ל „כאילו הוא (הדור שהוא
יכול „להכריע“ אותו) החריבו“ — רופט
דאס ביי אים ארויס תשובה כפשוטה און
אין דעם שטארקסטן אופן.

ז. קען מען נאך אלץ מיינען: אמת
טאקע אז די תנועה פון תשובה דארף
ביי אים זיין גרייט — „למשמרת בתדר“
— אבער זייענדיק אז איש ישר הולך,
איז גענוג אז דאס זאל ביי אים זיין נאך
ווי אז ענין נוסף בעבודתו.

ווארום ער מצד עצמו האט ניט קיין
שייכות כלל צו ענינים פון „חזק לשלש
מחנות“. און דאס וואס אויך ער דארף
האבן די תשובה פון פרה אדומה איז
(דאך דאס ניט א זאך וואס ער האט
גורם געווען, נאך) מצד „עטיו של נחש“,
וואס איז ניט תלוי ברצונו ובחירתו.
וועט ער דאס טאקע באווארענען דורך
תשובה טאן אויף דעם — אבער ניט
מאכן דערפון א יסוד בעבודתו — ער
מצד עצמו שטייט העכער פון דעם!

זאגט מען אויף דעם, אז פרשת פרה
איז — „טהרתן של כל ישראל“, יעדער
איד דארף אנקומען צו דער טהרה פון
פרה אדומה; און נאכמער — דאס איז
דער יסוד פון כללות עבודתו, ווארום

למעבד „אדער עכ"פ ניט בשלימות —
ובמילא דארף ער תשובה טאן אויף דעם
חסרון בעבודתו.

און אפילו ווען ביי אים איז אינגאנצן
ניטא קיין חטא, און דאס וואס דער ענין
המיתה קען אויף אים האבן א שליטה,
איז עס נאך „בעטיו של נחש“⁵⁴

— וכידוע פ' האריו"ל⁵⁵ אויפן פסוק:
„ותלית אותו על עץ“, אז ווען איינער (א
צדיק) האט ניט קיין חטא (וואס דאס איז
גורם מיתה) איז „ותלית אותו על עץ“:
דארף מען ביי אים תולה זיין דעם ענין
המיתה אויפן חטא עץ הדעת, וואס האט
געבראכט מיתה בעולם —

איז דאך דאס גופא, וואס דער חטא
עץ הדעת האט אויף אים א ווירקונג, א
ראי' אז צו אים האט א שייכות „עטיו של
נחש“⁵⁶ —

דארף ביי אים זיין דער ענין התשובה
אויף דעם. וי"ל אז ווען ער באווארנט
ניט דעם „עטיו של נחש“ שבו, איז רעכט
אז ער זאל דערנאך ווערן א יורד
ממדריגותו ר"ל.

ועל אחת כו"כ ווען ער איז זיך
מתבונן אין דעם מאמר חז"ל⁵⁷, „כל דור
שאינו (ביהמ"ק) נבנה בימיו מעלין עליו
כאילו הוא החריבו“, און למעליותא —
עס איז דאך א פסק דין⁵⁸ אז א יחיד וואס

(46) כתובות סו, רע"א.

(47) שבת נה, ב. ב"ב יז, א.

(48) נחל קדומים עה"פ (תצא כא, כב). של"ה
שפד, ב. וראה לקו"ש ח"ז ע' 167 ואילך, ושי"נ.

(49) תצא שם.

(50) ראה תורא סי' משפטים: והוא ענין . . ד'
מתו בעטיו של נחש שאע"פ שהם צדיקים גמורים
מ"מ נשאר בהם עדיין איזה שמץ מזוהמת הנחש . .
שרואה א"ע ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו.
זראה לקמן בפנים סעיף ז והערה 56. — וראה לקו"ש
חכ"ד ע' 134.

(51) ירושלמי יומא פ"א ה"א. מדרש תהלים קלז,
ז (ומסיים שם: מאי טעמא לפי שלא עשה תשובה).

(53) להעיר מבונה ירושלים ספ"ד מתקונים,
שאם הי' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו הי'

כו"ס⁵⁹ — איז אַבער דאָס, וואָס עס פאַלן
אײַם אַרײַן אַזעלכע מחשבות, איז אַ באַ-
ווייז אַז ער האָט נאָך נײַט מקיים געווען
די שבועה „תהי צדיק“⁶⁰, ובמילא דאַרף
ער אויף דעם תשובה טאָן.

ועל אחת כמה וכמה די וואָס זײַנען
למטה ממדריגת בינוני — דאָע"פּ אַז
„מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי
כל אדם ימשוך“⁶¹, איז דאָך אַבער ידוע⁶²
דער האַרציגער וואונש וכו' „הלוואי
בינוני“ — דאַרף זײַן די תשובה וטהרה
אויף חטאים כפשוטם, כדי אַז ער זאָל
דערנאָך קענען טאָן אין עבודת ה'
כדבעי⁶³.

און דורך עבודת התשובה דפרשת
פרה, קומט מען גלייך צו פרשת החודש
— ד„אין מפסקין בין פרה להחודש“⁶⁴
— ווייל פרשת החודש איז ענינו
„החודש הזה לכם“, חודש הגאולה⁶⁵; און
דורך דער עבודת התשובה פון פרשת
פרה ווערט „ומיד (אַז קיין הפסק) הן
נגאלין“⁶⁶, „בניסן עתידין ליגאל“⁶⁷,
בקרב ממש.

(משיחת ומאמר מוצש"ק פ' פרה תשל"ח,

שיחת ש"פ החודש תשכ"ד)

עס דאַרף זײַן בײַ אײַם „החודש“ (און
פסח), און ווי עס שטייט אין מדרש⁵⁴, אַז
(די חוקה פון פרה אדומה איז גדולה פון
חוקת הפסח, ווייל), „אוכלי הפסח צריכין
לה“ — וואָס אין עבודה רוחנית מײַנט
דאָס⁵⁵: „אוכלי הפסח איז עבודת
הצדיקים, און „אוכלי פסח צריכין לפרה
כי גם הצדיקים צריכים לעשות תשובה“.

אפילו אַ צדיק⁵⁶, איז דאָס וואָס ער איז
א „יש מי שאוהב“⁵⁷, און ער האָט בחירה
חפשית ביז צו טאָן ח"ו נגד רצון העליון
— ווייזט עס דאָך אַז ער איז אַ מציאות,
איז נײַט אינגאנצן מיוחד מיט אלקות;
קומט אויס, אַז אויך די עבודה פון אַ
צדיק איז אין איר אַרײַנגעמישט אַ מצי-
אות.

און דערפאַר דאַרף אויך אַ צדיק אַנ-
קומען צו דער טהרה פון פרה אדומה,
צו „מטהר“ זײַן זיך פון הרגש מציאותו
דורך דער תנועה פון תשובה — די
פאַרביטערטקייט אויף דעם וואָס ער איז
אַ מציאות און איז נײַט אינגאנצן בטל צו
אלקות — און דוקא דורך דער עבודת
התשובה ביז לאופן אַז זי איז מבטל זײַן
מציאות, קען בײַ אײַם דערנאָך זײַן
„אוכלי הפסח“, די עבודה אין אַן אופן
פון פסח ודילוג, ביז אַז ער איז דאָס
„אוכל“ ונעשה „דם ובשר כבשרו“⁵⁸.

ח. דאָס איז גערעדט געוואָרן אפילו
בײַ אַ צדיק. ועל אחת כמה וכמה אַז עס
דאַרף זײַן די עבודת התשובה פון פרה
אדומה בײַ בינונים, וואָס בײַ זיי זײַנען
דאָ הרהורי עבירה כו"ס⁵⁹, ווייל כאַטש אַז
„מיד בעלייתו לשם דוחהו בשתי ידיים

(54) שמור פייט, ב.

(55) סדיה ייבבר גי' זאת חוקת הניל.

(56) ראה בכ"ז לקושי ח"ט ע' 209 ואילך, וש"נ.

(57) ראה תניא פליה, לו.

(58) תניא פיה.

(59) תניא ספ"ב.

(60) ראה שם פ"ד.

(61) שם פ"ד.

(62) בית רבי ח"ב פ"ח הערה א' (הב').

(63) ראה תניא פ"ז. תשובות וביאורים (קה"ת

תשל"ד) ס"ו ז'.

(64) ירושלמי מגילה שם.

(65) ראה שמור פייט, יא. ועוד.

(66) רמב"ם הל' תשובה פ"ז היה.

(67) דעת ר"י ר"ה יא, רע"א. וכן סתם בשמור

שם. וראה אוה"ת בא ע' רנט. רע"א.

ויקהל

בפשטות לערנט מען (ווי מפרשים זאגן)⁶ אז רש"י באווארנט דא: וויבאלד די תורה דערמאנט די נדבת הנשיאים נאך אלע אנדערע נדבות המשכן, דארף מען אננעמען (בפשטות) אז די נשיאים האבן זיך מתנדב געווען די לעצטע —

מ'קען ניט זאגן, אז זייער נדבה ווערט גערעכנט לבסוף נאך דערפאר ווייל אזוי איז געווען דער סדר אינעם ציווי פון הקב"ה למשה (אין אנהויב פ' תרומה) און פון משה לישראל (אין אנהויב פון אונזער סדרה) — אז דער ציווי אויף די נדבות פון אבני שהם אבני מילואים שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים (די פרטים פון די נדבות הנשיאים) שטייט נאכן ציווי אויף אלע אנדערע נדבות⁷ (צום סוף פון די י"ג דברים)⁸ —

מוסיף, (כיון שראו"ג) מוסיף, (אמרו) מעתה מה לנו כו"ל. (ד) מסיים, והמלואים לאפוד ולחושן ואינו מוסיף, וגו', משא"כ בפרש"י כאן, את אבני שהם וגו'.

(6) משכיל לדוד כאן.

(7) ועד"ז הוא סדרם בציווי עשייתם, שהציווי על שמן למאור ובגדי כהונה נאמר בפ' תצוה לאחר הציווי על מלאכת המשכן בפ' תרומה (ולהעיר מפרש"י אמור כה, ב), ובשמים לשמן המשחה כו' נצטוו בפ' תשא.

(8) להעיר מאהיח תרומה כה, ז בתירוק הא'.

(*) להעיר מספר עץ הדעת טוב (מהרח"ו) פרשתנו (קיד, ד) שהנשיאים הביאו רק את אבני שהם והמלואים (אבל עה"פ כאן (קטו, ג) כתב שהביאו גם הבושם ושמן כו'). ולכאורה עפמיש באהיח תרומה (כה, ז), פני' (שם, ב) ועוד — כן הוא לפי הגמרא דלקמן הערה 14. אבל בגמרא שם לפני' שירד להם כו' עם המן תכשיטי נשים (בשמים) כו'. ובתיב"ע פ"י גם בפסוק כח ענני שמיא בהמשך פסוק כו. ואכ"מ.

א. אויפן פסוק¹, והנשאים הביאו את אבני שהם גו' שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „והנשאים הביאו" און איז מפרש²: „א"ר נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח³ בתחלה⁴ ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו צבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימין אותו כיון שהשלימו צבור את הכל שנאמר והמלאכה היתה דים אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני שהם וגו' לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה⁵ ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאים כתיב".

(1) פרשתנו לה, כז.

(2) מספרי נשא ז, ג (הובא גם בפרש"י שם). וליחא שם סיום פרש"י, ולפי שנתעצלו כו". ובנמדבר (פ"ב, טז), תנחומא פקודי (יא) הובא גם סיום זה — אלא ששם: (א) לא הובא זה בשם ר' נתן. (ב) הובא בכמה שינויים.

(3) בספרי ופרש"י נשא מאמר ר"ג הוא עה"פ „ויקריבו אותו לפני המשכן" שהמדובר שם הוא בנדבות העגלות והבקר לשאת המשכן, כהמשך הכתובים (ולא נזכר בספרי ופרש"י חנוכת המזבח), ותנוכת המזבח מבואר שם פסוק יוד ואילך (ראה פרש"י שם). ובפשטות י"ל שגם כאן כוונתו גם לנדבות העגלות והבקר. ובדפוס שני ובכו"כ כתי' רש"י „מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המשכן בתחלה", וכן בסיום פרש"י „לכך התנדבו בחנוכתו תחלה" (וכ"ה בדפוס ראשון).

(4) לכאורה צ"ע פ"י תיבת „בתחלה" (ועד"ז הוא בספרי ופרש"י נשא שם) שהרי רק הם התנדבו לחנוכת המזבח. ואולי נק' תחלה לא דחנוכתו כ"א מצד עצם ענין המזבח, שהם היו הראשונים להקריב על המזבח ובני' הקריבו את קרבנותיהם אחר חנוכת המזבח (דהנשיאים). או י"ל כפשטות הלשון „בתחלה", שגם בני' נדבו לחנוכת המזבח קרבנות נדבה (כיון שהיו נדיבי לב ביותר) אחר הנשיאים. ולהעיר מנשא (ז, פד) „זאת חנוכת המזבח גו' מאת נשיאי ישראל". ואכ"מ.

(5) בפרש"י נשא שם — בשינויים (ועד"ז בספרי) מפרש"י כאן: (א) ליחא שם „(אנו משלימין) אותו". (ב)